Reglament de la professó

del Santissim Corpus Christi fet l' any 1452,

Lo Notari de Lleida Bonaventura Berga,que exercí a la primera mitat del sigle XVIII va trobar a la caixa de la Cofraría dels Blanquers i Assaonadors un pergamí en lo qual s'hi transcriu una «copia aucthentica de un procés actitat davant los Molt Magnifichs Senyors Pahers de la ciutat de Lleyda per y entre los Honorables Majorals dels Blanquer y assaonadors de una i los Honorables Majorals del offici dels sabaters de part altra de i sobre lo loch de anar en les professons y lo visurar dels cuirams forasters».En Bonaventura Berga va fer-ne un transllat que conserva nostre amic N' Enric Arderiu.

Es notable aquest document de la ordenació de la professó del Corpus, perque, apart de manifestar-nos les costums de l' época, dona una serie de noms de lloc, de institucions i de persones. que interessa saber per al degut coneixement de l' historia lleidatana.

Lo reglament de la professó fou fet lo dijous dia primer de Juny de 1452 per representacions del Consell General de la Ciutat, del Capitol de la Seu i de les Ordres religioses establertes a Lleida: i les seves cláusules son les següents:

«Primerament ordenaren que la dita professó devall, partint de la Seu devallant per lo portal del Judici tirant la via del portal de la Suda devallant per la Plassa de la Cadena per lo Romeu tirant dreta via per lo carrer Major a la plassa de la Paheria per los cobertissos de la Cort passant per la plassa Nova de Sant Joan tirant fins al cap dels porches del Honorable Ms. Pere de Carcassona quondam, voltant per lo carrer de la Sabatería pujant per la Costa de Sant Juan, e de Sant Andreu fins a la Seu; de la qual ordenació manaren esser feta crida per los Lochs acostumats de la dita Ciutat a tot hom generalment que per los carrers hont passará la dita professò hage quiscu en son enfront agranar, e, regar, aplanar los dits carrers, e empaliar los enfronts quiscu als Mills que pora, sots pena de sinch sous, e, que quiscun cap de casa hage, e sia tingut anar a seguir la dita prefessó sots pena de una lliura de cera

«Item ordenaren que les banderes de la Seu, e, de les Parroquies vagen tot primerament en la dita professó en aquest orde. Primo la bandera de la Seu a cavall segons es acostumat. Ittem la bandera de Sant Joan a peu. Ittem la bandera de Sant Llorens a peu. Ittem la bandera de Santa María Magdalena a peu: Ittem la bandera de Sant Andreu a peu: Ittem la bandera de Sant Martí a peu.

«Creus Parroquials. Ittem apres de les dites banderes vagen les creus de les Parroquies en aquest orde. Primo la Creu de Sant Joan. Ittem la Creu de Sant Llorens. Ittem la Creu de Santa Maria Magdalena. Ittem la Creu de Sant Andreu. Ittem la Creu de Sant Martí. Ittem la Creu de Sant Pere, Creus de les ordens. Ittem apres de les dites Creus de les Parroquies vagen les Creus de les ordens en aquesta forma. Primo les Creus de la Trinitat, e, de Sta. Eulalia la de la Trinitat a la part dreta, e la de Santa Eulalia a la ma esquerra; apres vagen les Creus de Santa Maria del Carme, e de Sant Agustí, la del Carme a la part dreta, la de Sant Agustí a la part esquerra. Apres vagen les Creus de predicadors, e, de Menors, la de predicadors a la ma dreta, la de Menors a la part esquerra. Apres de les dites Creus de les ordens vage la Creu de la Seu, e, Jatsía darrera, eo primera en dignitat.

«Apres de totes les dites Creus vagen les Confraries en aquest ordre. Primo los Confrares de Santa Maria de Sant Llorens, de Sant March, e, del Sant Esperit així quels Confrares de Santa Maria vagen a la ma dreta e, los de Sant March primers, e, los del Sant Esperit apres, de Sant March, e, tots a la ma esquerra, apres vagen les Confraries de Santa Lucia del Carme, e, de Sta. Catharina de Sant Andreu, ço es la de Santa Lucia a la part dreta e la de Santa Catharina a la part esquerra si si trobaran, e, sino que la de Santa Lucía fasse cor de si mateixa prenent la part dreta, e, esquerra. Ittem apres vagen les Confraries de la Santa Trinitat e, la Confraria dels Teixidors. ço es la de la Trinitat a la part dreta, e la dels Teixidors a la ma esquerra, e, ont no se tropien ç, no basten tant com los de la Trinitat, que los de la Trinitat suplesquen a la ma esquerra, e fassen cos dessá, e dellá, apres vagen les Confrarías de Sant Aloy, e, dels sabaters, la de Sant Aloy a la ma dreta, e la dels sabaters a la part esquerra.

«Ordens. apres de totes les dites confraríes vagen totes les ordens sots lo ordre seguent, Primo les ordens de la Sta. Trinitat, e de Santa Eulalia, los de la Trinitat a ma dreta, e los de Sta. Eulalia a la ma esquerra, e, si algu dels dits ordens, e, faltara que lo quey será suplesque a la ma dreta, e, ma esquerra, e, fasse cor de si mateixa; Apres vagen carmelitans, e augustins, Carmelitans a la ma dreta e augustins a la masquerra, apres vagen frares menors e, preycadors. los preycadors a la ma dreta e, los menors a la ma esquerra.

«Apres vage lo cor del Clero de la Seu segons son orde, apres del dit Clero vagen los ministres, e apres dels ministres vaigen los instruments de corda, apres ve lo Cors precios de Deu sots lo pali Palis; apres del Corpus e del palis vagen los vint y quatre brandons de la Ciutat, e, los brandons del studi, ço es los brandons de la Ciutat a la ma dreta, e, los del Studi á la ma squerra aixi que los brandons del dit Studi suplesquen la ma dreta detras los brandons de la Ciutat. Attes que los brandons del dit Studi son en mes nombre. Apres vage la Confraria de Sta. Maria del Miracle de la Sglesia de St. Andreu prenent la part dreta, e, Squerra fahent cor de si mateix.

«Los entremesos vagen en aquest orde sols que vagen en la professo devant lo Cor, pus segons aquells qui li fan son collocats, e, ordenats servar aquell grau e, orde que es servat en les dites Confraries, e ordes; així empero quel entremes de la Confraria de Santa Maria del Miracle, attes que es collocada detràs lo Corpus, e, davant los entremesos de la Seu e, mes Statuyren, e, ordenaren quo los entremesos sien comensats e, principiats de fer en la plassa de la Cadena; apres en mig del peu del Romeu davall casa de M.º Sobirats; Apres al peu del Romeu, apres davall lo hostal de la Campana, e, apres davant casa de la Viuda de M º Bernat de Boixados; apres en la plassa de la Pahería; apres en mitg del cap de la plassa Nova de Sant Joan passada la claveguera; e, apres en mitg de la dita plassa davant casa den M.º Gay; e, apres al cap de la dita plassa en dret casa den Pere despeus; e, apres en la plassa de la Sauneria,

«Assignaren pera amprar lo Studi, e, les ordens Thomas de Carcassona, Gabriel Peyró; assignaren pera amprar les Confraries e, per acomanar lo sermo fahedor en la Seu lo diumenge apres de la dita festa de Corpore xpi Me. Miquel Abus Pons de Vilafranca, Joan Calla, assignaren amprar los struments qui irán davant lo Corpus Nadal Riambau, Pere Morelló. Assignaren ordenadors de la professo, e verguers los primers quatre dels quals hagen a tenir en escrits les presents ordinacions quiscu son paper los qual comunicaran als altres a fi que la dita professo sia ben ordenada Miser Gabriel Teralda Bernat Pons, Joan de Cabestany, Thomas de Carcassona, Ramon de Perpenyá, Joan Quintana; Jaume Navarro, Joan Agullo, Balthesar Joan, Joan Soler, Joan Baro, Joan Sunyer, los qui portaran los vint y quatre brandons de la Ciutat son los seguents Arnau de la Pardina, Joan Botella, Joan de Vilagrassa, Joan de Calateya, Ms. Jaume de Guimera, Ramon Siuraneta, Pere Cortines Bortomeu Vojell, Frangi Company, Miquel Morello, Pere Tarros, Joan Cortit, Berthomeu Cellart, Joan Falcó, Dionis Soquet, Fransoy Berenguer, Arnau Siuraneta, Joan Aguilo. Pere Mariol, Jaume Vilella, Frangi Savartes, Nicolau Rosell Nott, Joan Aler, Pere Arnau Segrera, Pasqual de Soldevila; assignaren per portar los bassins y plegar als pobres vergonyants per la dita professó Ms. Joan de Puyo, Pere Sunyer; assignaren per amprar los camis y vels per aquells qui sonaran los dits instruments, Matheu Corral e Tristany Maestre. Statuiren, e, ordenaren que algu de aquells qui portara les vergues,e es brandons de la Ciutat no gosen leixar les vergues, ne brandons, ni ni la professo, ni derrinclir aquella, fins la professo sia tornada a la Seu y qui lo contrari fará pac de pena sinch sous jaquesos, e asso los sia dit, e, intimat quant los seran lliurades les dites vergues, e brandons per los sors. Pahers, o per los Missatges. Mes avant statuiren y ordenaren que totes les Confraries e, confrares de aquelles e tots altres qui faran los entremesos, e, altres qui niran en la dita professo hagen aservar les ordinacions desus scrites, e, estar a ordinacio dels dits regidors, e, verguers qui regiran la dita professo per la dita Ciutat sots pena de sinch sous per quiscu e per quiscuna vegada que lo contrari faran de la qual pena amor, ni gracia nols sia feta, e, ultra asso per la inobediencia aquell, o aquells qui lo contrari faran sian mesos de continente la preso per estar a merce dels cort, e, Pahers, e, que aquest statut sia publicat ab veu de crida per tant que algu ignorancia no puixe allegar. Ittem mes statuiren,e ordenaren que Mossen lo lochtinent de Cort ab lo quart Paher vaigen per la dita professo per executar aquelles qui contra les dites ordinasions vendran, e, seran desobedients, e, contradiran a aquelles et alias per fer estar la gent de la Ciutat, e, altra enmpero, e repos.

«Ittem mes statueiren, e, ordenaren que sia dit, e, encantat lo Rector del estudi que los qui portaran les vergues del studi sien en poch nombre quant meins poran e, que aquells no isquen dels limits, e trast hont los brandons del studi iran per no metre en desorde la dita professó.

»Ittem mes que algunes persones no gosen portar vergues per la dita professó. ne regir aquella sino los qui portarán les vergues de la Ciutat, los quals hauran carrech de ordenar tota la dita professó, els del studi que solament auran facultat anar entre aquells qui portaran los brandons del Studi, e, aquells qui farán los etremesos que solament aquiscun entremes sia per-mes portar una Verga a hu qui regesca lo dit entremes, e, qui lo contrari fara encorrega en les penes de sus dites.»

De les «Glories de Lleida»

del insigne En Lluis Roca Florejachs

Ni'l franc tes robustes defenses pregona
si ho feu altres dies, ja't veu sens alé.
¡Que val t'aclamessin heróica amassona
les tropes vensudes d'Harcourt i Condé!

. . . .

I es aquesta la sort? Una esperansa
alegra'l cor. La pompa primitiva
si ha perdút Lleida en l'amargant mudansa,
lo pervindre li guarda altres llorers.
De persistent vigor amb brassa interna
l'animá aquella rassa fundadora,
i en l'historia del mon durarà eterna,
al revivar-se aquells ardors primers.

Al-locució

Suscripció per a la bandera de l' Associació Cultural Catalanista.

Companys de causa i aimants de Catalunya:

Desitjosa nostra entitat de tindre una enssenya de la Patria que simbolitzí no solzament los sants anhels d' una rassa forta plena de glories i grandesses en sa formosa Historia, sinó també per a que lo jovent de Lleida tinga un llóc d' honor sotá 'ls plecs de la bandera barrada, des d' hont trevallin per a lo deslliurament de arúcs sistemes i migrades aspiracions per assolir tota la explendorossa renaixensa de nostra terra, avui tant briossament iniciada amb los càlits debats parlamentaris s' ha obert una suscripció per a que tots los que 's sentin verament dignes de nomenar-se cataláns, portin la seua cooperació ja mode[illegible], ja lliberal per a que sia prompte una realitat la [illegible]nial festa en que puguém glorificar nostra en[illegible] i que sos plecs d' or i grana volégin demunt [illegible]testes.

Catalans: a tots vosaltres, pertanyents a tots los estaments socials. dames i xamoses nines d' umbriagadors perfums, joventut sadollada de sentiments de grandeses. contribuhiu amb vostre óbol a l' adquisició de la bandera del nostre Centre.

A tots vos hi convidem.

—

La suscripció está oberta al estatge social Carme, 3, pral. i a la redacció del nostre periódic.

Iniciém avui la primera llista amb los següents noms.

	Pessetes
Sra. Julia Esteve	1'
» Antonia Centelles	1'
» Carme Bonet	'50
Na Rosa Pinyol d' Arqués	1'
» Carme Aresté	'50
En Juli Corderas	2'
» Ramón Bordalba	1'
» Josep Borrás	1'
» Samuel Gilí	1'
» Josep Vallès	1'
» Antón Bonét	'50
» Francesc Broto Sans	'50
» Lluís Esteve	1'
» Salvador Arqués	1'
Suma total	13'00

Associació Cultural Catalanista

Solemnial vetllada patriótica en honor de la gloriosa data del «Corpus de Sang».

Amb motiu de honorar als anonims segadors del 1640 i del patricis que amb lo sacrifici generós, sagellaren una era d' opresió i tirania, nostra entitat ha tingut a bé solemnitzar tal diada amb la celebració d' una vetllada en la que oradors de valia i jovent coratjós, remembrará los fets heroics d' aquells qu' amb sa generositat donaren proba de son arden patriotisme qu arriba al mes alt grau posant una volta més a proba lo vahiment i dots elevadissims dels vers fills de Catalunya

Cooperará a la festa, que tindrá llóc la festibitat de Corpus, a les 10 en punt del vespre i en l' estratge social (Carme, 3 pral.) la notabilisima associació conrenadora de l' art musical *Orfeó Lleida Nova*, qui desinteresadament a donat una mostra més de son elevat patriotisme.

Catalans: acudiu a honorar als segadors del 1640. Per Catalunya vos hi esperém.

Deia En Salmerón

«..declaro que quizás, si yo fuese catalán, sería francamente separatista.

En lo poco que conozco Cataluña, he formado opinión que es —y algo también las Vascongadas— un pedazo de Europa sometido a las leyes y esclavizada por las costumbres de un pais africano.

. . . .

Juntos Cataluña y el resto de España se semejan al heterogèneo tiro de un carruaje que se compusiera de un potro fogoso lleno de vigor y de fuerza, veloz y resistente, y un escuálido y endeble jamelgo, derrengado y tembloroso; de paso tardo y respiración fatigosa. Es un verdadero suplicio condenar al organismo joven y vigoroso, con ansias de vida, a sujetarse al régimen de un viejo caduco, cadáver ambulante que vacila y tiembla a cada paso. Es lógico y razonable que quiera Cataluña emanciparse y vivir en esfera más amplia de libertad y de progreso que la del estrecho y mezquina ideal de vida impuesto por el favoretismo español...»

El cant del segador

Pel Juny la fals al puny

Els prats somriuen,—els blats groguejen,
l'espiga prompte—tindrá'ls grans d'or;
desrovellémne—les bones eines
que al engegarles—no esguerrin colp.

Les flors mes belles – del Maig se passen.
¡com s'esvaeixen—les ilusións!
tinguem constancia,—no estém en vaga,
aprofitemnos—convé un esfors:
un esfors mascle;—perque la feina
se'ns aglomera—pe'l mes de Juny:
si arrivant l'hora—no's fa la sega,
al voler ferla—ja haurán batut.

Fortes borrasques—se'ns aveïnen;
mala estruguesa – senyala'l temps;
els núvols negres – Ponent atia. .
¡Adeu espigues—sino seguém!

Seguém depressa...—seguém amb fùria ..
lliguém les garbes...—amunt i crits!
que la dalera—no admet escusa;
aném per feina – tot desseguit.

Tením enclusa—per forjá'l ferro,
carbó de sobres—per al fornal,
el Llevant bufa,—no té sossego...
enceném prompte—que's frisa'l mall;
el mall daleja—que l'amanollen
per doná al ferro—el tremp d'acér:
al colp que pega,—espurnes rojes
surten brunzentes—com foc d'infern,
i es que de rábia—el ferro's migra
—¡jamai acaben—de donar colps!—
per çó amb sos xiscles—diu a la llima:
«—El negre ráspam,—no vull mes dol;
»—dentada pósam,—de forma torta.
»—per barallarme—pateixo fam:
»—Vinga la pedra—i l'eina esmola,
»—l'eina valenta...—la forta fals...!
»—Quan afilada—ben bé n'estiga,
»—treurán la forsa – la gent de sang,
»—i al empunyarme dirán: ¡Que visca
»—la *Patria Santa*—dels cataláns!

BERGÓS.

CAL NACIONALITZAR A CATALUNYA

Es una creensa equivocada el pensar que la tasca nacionalitzadora es ja feta aqui a Catalunya.

Molts no entenen lo perque del fracás d'aquell hermosissim moviment qu' un dia mogue en pés a tots los ciutadams de nostra terra vers una noble i enlairada idealitat i al nostre entendrer sa nula eficacia devingué per causa de que encara no ha arrelat en lo pregón del cor de les multituts catalanes lo sentiment nacionaliste.

Cal per a portar a terme la tasca nacionalitzadora que a tot bon catalaniste li está encomanada procurar per tots els mitjans, a mes d'altres, qu'es recordin i es conmemorin els moments tots de l'historia de nostra terra per a que recordan-los se mantingui viu el desitg de recobrar les llivertats perdudes.

Els grans moments historics si no fos per les ensenyanses que donen, tindrien ben poc valor. La sanc vesada en defensa de les causes nobles serie ben malaguanyada si no fos la deu fecunditzadora de l' idealitat de les generacións futures.

Es per tot aixó que avui els nacionalistes celebrem amb explendorosilat la data verament gloriosa en que Catalunya s're-voltá en defensa de ses mes prehuades llivertats.

J. SALES.

* * *

La afirmació nacionalista de Catalunya, es afer de dignitat, no pas d'egoisme.

No es l'odi sino l'amor i la justicia qui ha de guiar-nos en l'obra de reivindicació plena de nostra personalitat.

Catalunya ha de voler viure sa vida no ja perque l'experiencia li haigi fet veure els defectes del régim unitari, sino perque demana i vol lo seu.

No parem, cataláns; tota ascensió es laboriosa; tota purificació entranya sacrifici; tota obra de justicia deixa rastre de dolor i violencia.

Pensem, cóm a norma de conducta, amb les belles paraules d'en Ramon Llull. *Persevera ab justicia e lleyaltat e no serás vensut.*

DR. HUMBERTO TORRES.

Moments greus

Aquets moments son greus per Catalunya com per totes les nacionalitats del mon. La guerra mundial, horriblement grandiosa, aixampla per moments la seu grapa; i de no resoldre's rápidament, com una inmensa turbonada, atraura a la seva órbita a totes les nacions resistir-s'hi vulguin o no vulguen.

D' aquesta tremenda, inconcebible i inmensa conmoció n' es impossible preveurer lo resultat: i res ha d' aturar als poderosos bel ljgerants per a executar la seua resolució: inmensos sacrificis morals i materials, pér dues d' homes i fortunes, obres d'art, principis de moral i justicia acumulats en segles;... tot aixafat, tot trepitjat.

Una nova organització de la vida, una nova organització de les relacions internacionals será forsosa; i es ridicol creurer que a l' hora de la pau, que no serà mes que cambiar la lluita de les armes per la lluita económica, potser mes crudel que aquella, se tindrá en compte la neutralitat de les nacions, mes o menys lleal, ni les organitzacions ficticies dels Estats.

Les nacionalitats vives pel seu trevall, inteligencia, aptitut i tradició es tindràn en compte en aquells greus moments: i per tant es precis que 'ns recullim en nosaltres mateixos amb serenitat i que per sobre de nostres petites passions enlairem la vista i aixamplem lo cor trevallant per nostra aimada Catalunya.

Greus son los moments i grans, per conseguent, han d' esser los nostres esforços, la nostra abnegació i sacrificis.

FRANCESC MACIÁ.

ROMANÇ

novament tret del tercer siti, que durant la guerra del Segadors, sufrí la ciutat de Lleida l' any 1646.

(FRAGMENT)

Dues voltes assetjada
N' es estada amb sols dos anys
Lleida, la ciutat dels lliris
que te'l Segre per mirall.
Mes, com aquest tercer setje,
anys i segles passarán
i ni 'ls homes ni l' historia
podrán recordar-ne cap.
Mancaments de fé jurada
desafors d' En Felip quart
aquella guerra encengueren
que té al mon esperucát,
erms los camps de Catalunya,
lós rius de color de sang,
vilas i ciutats malmesas,
i nuvol de fum l' espai.
Mes, com la ciutat de Lleida
malhaurada no n' hi ha cap
per qui 'l carro de la guerra,
haja sigut mes pesant.
Mirau la; de les campanes
n' ha fet canons, ha tallát
lo pont que de sobre 'l Segre
hi bastiren los romans,
no li resta a tombá un arbre
coratjosa, 'ls arrabals
de Cap-pont, Vilanoveta
i Palauet n' ha enfonzàt,
i munt de runa senyalen
de la plana los casals,
i munts de terra les fòsses
que va obrint i va tancant.
¿Que hi fa qu' a sos fills ne délmen
les fébres, la set, la fám?
ni que rengleres de cases
tomben los canons, que hi fá?
Si ahir castellans l' entraren,
l' entraren a foc i sang
si francesos avui l' entran
a sang i foc l' han d' entrar
avui que son dot ja estoja
no vol curadors estranys
qu' estranyas curadorías
son la causa de sos mals.
. . . .
Passan jorns i més jorns passan
cada jorn créixen tos mals;
mes soldats al camp arriben
mes canons ne sents tronar,
i tos braus mal ferits cauen,
tos graners ne vas buidant
fins qu' acábes blat i ségol
i fins l' herba dels fossars
fins qu' En Joan Batista Rúfes,
ton Paher que t' aima tant,
morint-se de dol i pena,
veu lo terme de sos mals.
. . . .
Mireu qu' está a fréc de caure
potser demà será tart
ja hi ha qui parla de pacles,
ja hi ha qui del pedrenyal
fent-ne trossos, lluny los tira
malpar-lant d' En Felip Quart
. . . .
passadas qu' han les muralles
ja se 'n tornan los soldats,
sent a ciutat lo pont llévan,
barroten ferm lo portal,
i la turba, a les trinxeres
del francés se va atansant,
demanant-los amb veu trista
lo rebuig de sos menjars.
Mai del mon,—En D' Harcourt crida,
qu' es lo capitost del camp,
los précs escoltant, que feian
de genolls los afamáts.
—Tornéu a ciutat feu via
qu' aquell per qui us feu matar
i no a mi, es a qui pertoca
dar socors a sos vassalls;
Tornau a ciutat i valgaus
ser tots valtres, gent de pau,
que a ser-ho, a canonades
vos hi faría tornar.
. . . .
. . . .
L' auba del set de Novembre
comensaba a llustrejar
quan Vilanoveta 'ls mira
les banderes desplegant
saltar marges i trinxeres
i entrar de sobtada al camp.
Prou lo francés fa proeses
prou qu' En D' Harcourt s' hi rebat,
prou que los canons engegan,
prou que trotan los caballs,
tot debades; coratjosos
surten prompte 'ls lleidatans
i 'l francés, encara corre
fins Balaguer, llensant
canons, tendas i banderes
en mitg d' un rastre de sang.
¡Gloria a Lleida, gloria a Espanya!
deslliurada es la ciutat,
toqueu a festa campanes,
mes valtres mares plorau!
plorau les que fills teniau,
per les guerres qu' acabam
plorau les que fills vos restan,
per les guerres que vindrán;
i planyéu totas la Mare
que tant malparle i tant;
Catalunya, a qui dessangran
francesos i castellans.

† FRANCESC UBACH Y VINYETA.

Coses velles de Lleida

Guerres dels Segadors.—Primer siti

Exempta Catalunya de la llei d' allotjaments, en temps del quart dels Felíps, sena ja odis i rencors contra 'l gobern del monarca i molt especialment contra 'l privat del rei, l' execrát Compte-Duc d' Olivares, i 'l voler allotjar les tropes aixís com altres abusos q' en altre lloc se troben detalláts, fóren les causes ocasionals del moviment popular conegut per la Guerra dels Segadors, que 's una de les págines mes glorioses de nostra Historia.

Catalunya en massa, bullint d' entusiasme i d' amor pátri s' aixecá en armes, ressonant lo crit per fondalades i serres, desde Roses fins Escarp, essent Lleida una de les ciutats primeres en llensar-lo.

Pobre i desguarnida 's trovaba nostra urb en aquell critic moment, careixent de murs de defensa, sense gent ni armes i faltada de tot quan necesitaba per a resistir á un enemic tant formidable i poderós. Sols contaba amb una petita guarnició i amb tot i aixó no desmaiá, oblidant lo camí emprés, pensant que si era petita materialment, en cambi, ere gegantina en esperit i entussiasme.

Per pregó 's convocà á inscriure 's a cá la Ciutat tots los homes útils desde 'ls 16 anys, fins áls 60, dels que 's formá nou companyies que, junts amb los de la milicia ciutadana se'ls equipá e instruí en lo manetg de les armes, obligant, als restants, a trevallar en les obres de defensa que s' aixecaren i en la construcció dels baluarts de la Concepciò, St. Anastasi, Rei i Reina.

Vejen Mr. Argensón, gobernador de la plassa la serenitat i constancia dels lleidatans, se brindà voluntariament d' apoiar sa causa amb totes ses forces, demostrant en varies ocasions l interès que hi tenía, com també son valiment.

En lo probable cás que l' enemic cerclés prompte la ciutat, se feu gran acopi de farina blat, carn i pésques salades; i per a correspondre als gastos que pogués ocasionar la guerra, s' encunyá monedes d' or i plata amb les joies qu' oferiren los veins; se construhí una fàbrica de pólvora a la fonteta de St. Gironi (quines runes avui encara podeu véures) i amb lo coure que 's recullí dels particulars junt amb lo de les campanes de la parroquia d' Almacelles, se fongueren canons i per último, per a evitar una sorpresa de l' enemic, se procedí a trencar l' arc del pont de pedra mes inmediat a la ciutat.

Sitiada Lleida lo 12 de Maig de 1644 pél general castellá En Felip de Silva, tot júst arribá aquet a les portes, intimá la rendició de la plassa, a lo que contestá negativament son gobernador,

Avans que l' enemic s' atrinxerés i es fés fort, Lamotthe, Virrei de Catalunya, d' acort amb lo gobernador de la plassa, decidiren presentar batalla lo 15 de Maig, tenint la mala ventura, lo Virrei, de perdre tota l' artillería i 'ls convois, deixant en poder del castellá mil presoners.

Lo triomf alcansát, alentá tant a l' enemic que 's pot dir que fou aquesta la causa de la caiguda de la ciutat, la que cerclaren del modo mes rigurós que 'ls fou possible.

Dos mesos passaren i Lleida resistía, fins que al últim, comprenent inutil esperar més los ausilis del Virrei i desentesos de l' exercit francés, per a que 'ns ajudessin, s' acordá capitular si aqueixa fos concedida amb tots los honors de la guerra

Los designats per la ciutat per a fer les negociacions se trobaren amb lo coronel de la caballería enemiga que venia pel mateix objecte, i una volta juntats se dirigiren a la Casa-Hospital d' infants orfes ont se pactaren les condicions de la rendició

Firmada per Lleida, honrosa capitulació, les tropes castellones feren sa entrada lo dia 2 d' Agost, mentre 's sortían les forces manades per Argenson, amb tots los honors

Ja en poder nostres ciutat de les hosts de Felip IV, los Pahers enviaren una comissió a Fraga, ont se trobaba 'l rei qui feu sá entrada a Lleida, lo dia 7. prometent retornar-nos los furs i llivertats no solzament de Lleida, sinó de tot Catalunya.

LO CRONISTA BERNAT PESCAIRE.

La festa del Córpus

per AGUSTÍ PRIM TARRAGÓ (†)

Lo Papa Urbá IV, fou qui instituí la festivitat del Córpus per a tota l'Esglesia, l'any 1264.

L'any 1316, Joan XII hi afegí l'octava, amb l'obligació de portar pública i solemnial-ment lo Santíssim Sagrament. La primera noticia que sobre'l particular tenim de Lleida, es de l'any 1340, en que'l Consell de la Ciutat acordá's fessin *entalamades* per a major solemnitat.

En 1468 lo mateix Consell acordá que per a solemnitzar millor aquell any, la processó, *se fessen entremesos davant*, gastant amb los mateixos de deu a quinze lliures a costa del Comú. Des de'l segle XVI fins al primer terc de XIX, l'Ajuntament sonsalaba cad'any lo curs qu'havía de fer la processó del Córpus.

L'any 1671, lo propi Consell general, va manar fer *un drác* per anar devant de la comitíva.

De la que's va fer l'any 1790, trovém que s'en fá menció especial, per esser la primera que's vegé a Lleida amb tot lo lluiment militar.

Heus aqui com se descriu:

«Essen Córpus de 1790 a tres de Juny, se ensupegá a fer descans lo primé batalló del Regiment de Guadalajara y anaren los granadés a la professó detrás de la custodia ab 6 al costat, están tot lo batalló format ab les banberes y ab gran música que portaben de sambombo y plats, y arribant la custodia ahon eren les banderes, abaixaren la custodia y lo diáca tragué lo Sol amb nostre Senyor y lo doná al préste y ajaén les banderes, pasá per demun de elles y doná la benedicció a totóm. Y tornaren a son puesto prosseguint la professó.»

Formant contrast amb aquest lluhiment trobém que per a la processó de l'any 1793, dictá lo gobernador, la següent i curiosa ordre de la plassa:

«Para ir detrás de la procesión del Córpus, se nombrarán doce gaudines o cabezas de casa de buena edad y de los que llevan espada. Estos irán mandados por D. Antonio de Gomar, vestidos de negro con media blanca; cuatro irán al lado de la custodia y ocho detrás, todos con espada en mano terciada sobre el brazo izquierdo.»

Des de mitjáns del segle XVIII, fou costúm que l'Ajuntament regalés cad'any lo dia del Córpus amb alguns de sos dependents, certes prendes de vestir que formaben part del uniforme en los actes oficials. Als clariners, dits *núncis*, al timbaler i als portants dels timbals, se'ls regalaba un parell de mitjas i un'altre de sabates a cad'un; i ademés als tres últims, un sombrero qu'a principi del segle XIX era dels *apuntats* i després de *copa*

L'any 1790 comensá l'Ajuntament a obsequiar amb vanos de palma teixida, a les autoritats i persones distingides qu'asistien lo día de Córpus als divíns oficis, quets vanos conegúts amb lo nom de *ventalls del Córpus*, venien a esser, ademés del obsequi propi d'aquella festivitat, una especie de declaració municipal d'haber entrát al estiu.

L'any 1815, amb lo plausible motiu de trobar-se ja neta la ciutat de *jueus gabatxos*, com nomenaba lo poble als francesos s'acordá per l'Ajuntament donar lo major explendor a la festivitat del Corpus; amb dit objecte, acabada que fou la processó, s'obsequiá amb un abundant refresc en la sala Capitular a totes les autoritats i persones distingides qu'assistiren als actes religiosos. En aquest *lunc* que diriem ara, mai vist en aquells temps, se varen consumir sis lliures de xocolate a vuit rals lliura; 40 de biscuits a quatre rals; 160 vasos d'horxata gelada, 120 de canyella i 50 de llimó, a deu quartos cad'un; total segons compte qu' hem vist, 596 rals amb vuit maravedissos.

Aquet obsequi, i'ls demés ja esmentats, continuá fent los nostre Municipi cad'any, lo dia de Córpus, fins a mitjants del segle XIX en que 's suprimiren tots.

PER CATALUNYA

Juntem-nos, catalans, tots a la una
l'unió te de fer-nos forts i grans
que d'ódi dins els cors no'n quedi engruna
i en proba gran d'amor dem-nos les mans

Aimem-nos com si fossín bons germans
tots quants vam neixer aqui per gran fortuna
Guardém sols l'odi per aquells tiráns
qu'a nostra Patria volen veure runa.

Per ells guardém tant sols nostra energía
per a lluitar braument, quan vingui'l dia,
en defensa de nostre drét sagrát.

Fent-ho aixís com en época ja llunya
tornará, altra vegada, Catalunya
a gaudir de la excelsa Llibertat.

JOAN ORIOL BOSCH.

1640-1916

Recordeu-vos dels segles passats i feu
memoria de totes les generacions.
D. XXXII.

Passáren les turbulencies i rebel-lións en épogues já llúnyes

Desapareguéren les generacions que vegeren neixer als Clarís, Bàchs i Casanoves, més no es pas morta la sava que'ls aleutaba en ses proeses, dign-s sempre del llinátge de nostra Catalunya, car los [illegible] van viu lo recort de ses gestes glorioses, que serviren per a fer gran son poble i al ensemps exemple viu de l'amor excéls, d'aquét motor que's font d' héroes i veritable planter de varons insignes.

No es pas precís remembrar féts que si en ses conseqüencies fóren tristos, sa causa inicial era digna de tot respecte. Se tractabe del Drét intangible de tot un poble, casibé millor dit, del punt inicial de tota activitát humana, del drét a la vida mateixa.

Intrígues que no's movíen mes que'n petits cércles, ambicions mesquines, desitjos de surar demunt i contra'l lliure desenrotl-lo de tota una agrupació étnica totalment individualitzada, fóren les causes prímes qu'originaren les explosións de justa ira popular i aixís los passats segles vegéren moviments qu'ocasionaren víctimes de tant digna recordansa com los Comuners de Castella i'ls molts patricis de la terra, qu'ofrendaren sa sang en holocauste de la mes santa causa, del amor a la vida de tota una entitat amb realitat viventa; la Patria.

Que'l sol recort dels que per ella moriren, sia perdurable entre nosaltres, per a anhelar un jorn en que régni la duradera Pau, origen del progrés humá en los diversos camps de l'activitat, per a conseguir una Catalunya forta i digna de son esplendent passát

Que'l Sant Crist *cobert amb un vel negre* que feu dir dir als segadors de 1640 «Aquí es nostre Capitá aquí es nostra Bandera» sia convertit en lo veritable *Corpus Dei viventis*, del Deu d'amor assentát magestuosament en l'argentada cadira del últim Rei de Catalunya, En Martí l'Humá, i que boi passant entre núvols d'encens i perfums de bosquívoles herbes, en mig de flors i cares somrientes i balcons mes rica u pobrement ornats; escampi amorosament raigs de divinal claror qu'inflamen los cors de santa energía, per a que moguts amb la Fé dels nostres Péres i Jaumes, Llulls i Verdaguers, Eximenis i Maragalls, pugám lluitar treballant, per una Catalunya com esperém, que sia digna companya de les demés Nacionalitats, creades com la nostra, pe'l Pastor provident que'ls hi doná alé de vida i llibertat.

Catalans com som; germans dels demés pobles que pateixen sofriments en sa propia vida, fém vots fervents per a que malhaurada Bélgica, Polonia infortunada i la Irlanda a poc conmoguda celebrin prompte lo jorn en que regni la mes completa deslliuransa dels lligáms que les oprimeixen i els hi sia possible d'entonar lo més grandiós Hossanna que'ls segles vegeren.

¡Gloria a Deu en les altures i Pau en la terra als homes de bona voluntat!

LLUIS ABADAL COROMINAS.

21 Juny 1916